

k. Opz. en
en van Drie-
van Reenen,
an Dijk, A.
kenen, eene
e op heden,
naar art. 37
met behoud

Begl. Kerk.
de beschei-
de noodige
Kerkbestuur

ewone ver-
e van Wijk.

an Wijk,
n.

Ass.
Secr.
Pred.
Ouderl.

(beslissing)
b.

er.

correspon-

Vulpen niet
men, maar
bijkomst
een ouder-

beaanden
en toen Ds.
oelen was.
en? Wel
te meer als
stond dan
at m. i. ver-

an Odijk
an de
B. op de
jeval Zew.

derende
v. V. op
er toch nog
nd tot zwij-

was; was
af, zeggen
roepen ge-

gadering-
n niet ge-

uld wordt
welkij ge-

egd.

onderzoek
len onder-

was. Een
ik proces-

en zijne
zijn. Kan
prake zijn,
ten avond

schorsing

Zondag 5
voend is?

edikanten

te sporen
n gaande.

d.

recht der

gaat van
de moet.

striemen

neiligen

anval op
okkeleer

om zijn
stijg over

de Kerk.
ntwoord:

zinsede
de Psalm-

schreef,
ik thans

end oor-
n verla-

zoor mijn
beurtenis

er wordt,
rdeelvel-

zouden

analyse
preek ik

en mis-

van het
chiel het

rekenen
Tweede

er Haar,
mijn bij-

behoor-
zijn in-

eerst in
ar, d. i.

oo door
na, maar

naar, me-
tillijke

o meen
oordel

terdaad

ik besef,
ten, die

g boven
n berij-

te ton,
Wie in

zal in
van zijn

bij aan
denkens

onkelijk

zegd.

en mo-

ment, waarin Datheen Marnix verre overtreft. Want wel is zijn verhaspen van de taal en zijn gebruik van stoplappen ondraaglijk, maar met dat al klinkt toch in Datheen veel meer na van den aangerigen toon der Middelenwische poëzie, dan in Marnix' meer classieke vormen. Het zachte, soete, en tedere der toen wegstervende poëzie song in Datheens berijming na.

Bij Marnix daarentegen ontbreekt het poëtisch element bijna geheel. Hij gaf letterlijk niets dan een berijming, terwijl Datheen in zijn overzetting song.

Zoo meen ik dus mijn oordeel te mogen handhaven, dat juist de tegenstelling: Datheen song, Marnix rijmde, scherp en niet onjuist beider Psalmbundel karakteriseert.

En dat ik nu reeds in 1864, zij het ook op minder juiste wijze, soortgelijke tegenstelling op het oog had, dit blijkt duidelijk uit wat ik op bladz. 804 schreef, maar wat niet door U werd aangehaald:

„In taal en spelling, door melodieën en geboden, in geest en beleving vooral, den waarborg der zegenpraal in zich dragende, trad dus Datheen met zijne berijming naast die van Utenhove op, en de kerkelijke sanctie sinds 1668 haar door menige Synode geschonken, was slechts sifting en gevelg, en geenszins oorzaak van den ongehoofdelijken opgang, dien dit psalmboek van stonden aan bij ons Christenvolk maakte.

„Toch waagde Marnix van St.-Aldegondse het in 1588, eene lans met zoo geduchten tegenstander te breken, en in één opzicht trad hij werkelijk met beaalt overwicht in het krijt — hij kende Hebreusch, en als berijming uit het oorspronkelijke komt dan aan zijn psalmbundel stellig de eerste plaats toe. Bovendien erkende Datheen zelf, dat zijne berijming hem in midden van overstellende ambtsbezigdheden in overgroten haast als een „ontijdige gheboorte“ was afgeperst. Marnix daarentegen had vijf noch tijd gespaard, om in elk opzicht aan zijne psalmen den vollen eisch te geven, en zoo exegetisch als linguïstisch de feiten rijner voorgangers te verbeteren. Toch was zijn duidelijk uitgesproken toelg, om Datheen te verdringen, te zeer een miskenning van den volksegeest en van die taale gehelheid, waarmee het volk een eenmaal geijkt godsdienstig gebruik vasthoudt, dan dat het had kunnen gelukken. Trots de ongelooftelijke inspanning, die Marnix zich zelf getroost had, en de krachtige ondersteuning, die hij in staatkundige en geleidelijke kringen vond, bleef het volk hem verwerpen. Wat vroeg dat volk ook, of een enkel vers min juist het oorspronkelijke weergaf, of een slepend stopwoord wat sleurig achteraan kwam hinken, of niet elke taalvorm op onbehaagte zuiverheid bogen kon! — Het was immers hun psalmboek, dat boek dat zij met doodsangst soms voor het bespiedend oog verborgen hadden, dat hen gesterkt had in de ure des gevaars, en van welks bladen zij iets van Gods geest hadden opgevangen, — en dat boek wilde men hun rooven, op dat heilig boek was het gemunt! Inderdaad de predikanten waren slechts tolken van den volksegeest, toen zij als een eenig man riepen: „dat nooit!“ Alleen om die omstandigheden dus en voor het minst niet om haar innerlijk gehalte lag Marnix' berijming zoover bij die van Datheen achter. Om zich zelve beschouwd was zijne berijming zelfs eene groote schrede vooruit, al moet het zijn tegenstander worden toegegeven, dat bij Marnix de Bijbelsche kleur wel wat veel verwatert was.”

Mag ik, U dankzeggende voor de mij ingezonden plaats in uwe kolommen, en de opmerking bijvoegen, dat ik uit deze anti-critiek alteminst wil hebben afgeleid, als hadde ik niets redelijks noch afdoende te antwoorden op veel, dat in Uwe kolommen zoo nu en dan te mijnen laste wordt opgenomen; maar mijn tijd is nu eenmaal te bezet, en er wordt zoo rusteloos van alle kanten tegen mij geschreven, dat mij wel niet anders, dan het aan te hooren en stille te zijn, rest.

Dr. A. KUYPER.

Amsterdam, 4 Juni 1887.

Mogen we de Nieuwe Sprokkelaar verzoeken, van deze tegenspraak acte te willen geven bij haar lezers?

In een grensbladje genaamd de Grensbode no. 107, schreef Ds. H. Beuker:

„De latere gedragslijn van onze doleerende broederen, vooral van Dr. K. jegens onze kerk, maakt de verhouding tusschen hen en ons niet gunstiger. Dr. K. is een man die veel goed en ook veel kwaad kan stichten. Hij moet hem lief hebben of haten, een van twee. Tusschen beide staan kunt ge bij hem moeilijk. De boze wereld zegt, dat hij zijn best doet om de Calvin der 19de eeuw te worden. Ik heb echter van hem nog gunstiger gedachten, hoewel ik veel van wat hij doet moet afkeuren. Hetgeen ons vooral wantrouwen inboezemt is: a. Dat zijlieden niet zuiver gereformeerde, maar min of meer independentisch zijn in zake de kerkregering, waardoor een kerkeraad wel een advies van een classis of van een Synodale Vergadering der kerk mag aannemen als hij dat wil, maar overigens geheel onafhankelijk op zich zeiven staat. Gij gevoelt dat daardoor de vrijheid en zelfstandigheid der plaatselijke gemeente in stede van gewaarborgd te zijn, juist groot gevaar loopt. b. Dat men met zijn geroep: „wij scheiden ons niet af!“ werkelijk lid van de valsche kerk zou willen blijven. Als de Synodale kerkbesturen het handje niet doorknopen en hen van ambt en lidmaatschap ontzett'en, en ze dus feitelijk afscheiden, dan zouden velen lid willen blijven en van de Hervormde Synodale en van de doleerende gereformeerde gemeenten van de doleerende gereformeerde gemeenten.”

Het doet ons wel eensgins leed, dat onze vriend en broeder Beuker zich op zulk een wijze, buiten de grenzen, uitlaat over onzen persoon; maar toch, dit dragen we met lijdzaamheid.

Als hij echter de Doleerenden buitenaf beschuldigen gaat, dat zij independentistisch te werk gaan, veroorloofte hij ons, hem hierop bescheidenlijk te antwoorden.

In zijn schrijven toch komen twee onjuistheden voor, die hij wel zoo goed zal willen zijn te rectificeren.

Voor eerst tocht hij, dat, zoo de Synodale Besturen ons niet afzett'en, wij alsdan leden van de Hervormde Synodale gemeente zouden willen blijven.

Dit nu is niet zoo. Telkens is door ons uitgesproken, en het wordt hier nogmaals ten overvloede herhaald, dat wij noch met de Haagsche Synode, noch met haar Kader, iets hogenaamd meer uitstaande hebben, noch wenschen te hebben, en dat onze Kerkeraden, in de plaats der Synodale

Kerkeraden tredend, niet een nieuwe gemeente naast een Synodale gemeente stichten, maar Kerkerad over die zelfde gemeente willen zijn, waarover dusver een Synodale Kerkeraad regeerde.

Nu staat het natuurlijk aan Ds. Beuker vrij, om dit standpunt af te keuren; vrij ook om te zeggen: „het is een illusie!“; vrij zelfs om ons toe te roepen, dat we ons door schijn bedriegen laten; maar wat hem niet vrij staat, is, ons toe te dichten, dat wij iets willen zouden, wat lijnrecht tegen onze verklaarden wil en uitgesproken bedoelling ingaat.

Ten tweede dicht hij ons de overtuiging toe, dat onze kerken wel een advies van een Classis of Synode zouden mogen aannemen, zoo zij dit willen, maar overigens geheel onafhankelijk op zichzelf zouden staan.

Ook dit is niet zoo. Telkens is het tegendeel door ons uitgesproken.

Wat Ds. Beuker ons hier in den mond legt, is steeds door ons bestreden.

Alle onze handelingen dienen er protest tegen in.

Wij erkennen en belijden, dat de kerken naar goddelijk recht geroepen, verplicht en gehouden zijn, om in zake de Belijdenis en Kerkregering (middelmattige dingen uitgenomen) saam te vergaderen; saam op die vergaderingen te besluiten; en, in zooverre deze besluiten den Woorden Gods en onze Kerkenordening conform zijn, zich dienovereenkomstig te gedragen.

Zoo altijd, dat de macht van deze vergaderingen niet in de personen ligt noch ook uit eenig reglement vloeit; maar voortvloeit uit de credentia en instructie der Gedeputeerden.

De bovenafgedrukte credentia kan Ds. Beuker doen zien, dat zoo onze vaderen er ook over dachten.

Mogen we Ds. Beuker vriendelijk uitnodigen bij de Benthelmsche broederen deze onze tegenspraak bekend te maken?

KUYPER.

Eene Hierarchie.

VII.

Als onder lieden van lagere beschaving, de een den ander een verwijt toevoegt, en hem b.v. de liefelijkheid toedrukt: „Jij bent een gemeent!“ dan is het bijna vaste gewoonte, dat de ander hem den zelf teruggeeft met te zeggen: „Nou, en jij dan!“

Een antwoord, ongeveer in dien trant, ligt dan op de spits der tong klaar.

Onder lieden van edeler ontwikkeling daarentegen, vooral onder mannen van wetenschappelijke vorming, meed men dusver zulk een bierkaai-argument, wijl men op eenigszins min beneveld standpunt inzage, hoe nietszeggend het is en hoe het onder omstandigheden zelfs compromitterend worden kan.

Ten hoogste heeft het ons daarom bevreemd, uit onderscheidene deelen des lands te vernemen, hoe door tal van Synodale dominees op de aanklacht onzerzijds: „Uw kerkorde is Hierarchisch“, in allerlei gesprek en op allerlei samenkomst schier dit eenige tot bescheid is gegeven: „Vóór 1816 was het bij u, Gereformeerden, eveneens!“

Immers redeneert men eenigszins ordelijk, dan springt het in 't oog, dat het er niets toe doet, of men ook vroeger mischien verkeerd liep, en dat de eenige vraag wier beantwoording hout kan snijden deze is: „Is eene Hierarchie voor Christus' kerk verkeerd? En bijaldien ja, valt het er op nahouden van Hoogere Besturen, gelijk de Synodale Organisatie van 1816 dit doet, al dan niet onder dit Hierarchisch brandmerk?“

Nu schijnt, en dit is reeds iets, over de eerste vraag nog geen verschil van gevoelen te zijn gerezen; en nog altoos stemt men tamelijk algemeen toe, dat het woord Hierarchisch in de kerk van Jezus Christus geen ijk, maar een brandmerk is. Althans voorzover ons bekend werd, is er nog geen enkele stem opgegaan om de Hierarchie te verdedigen.

Het eenige zwakke verschijnsel, dat hiervan viel te bespeuren, was een mallotierig beroep op wat te Dordrecht in 1618/19 gebeurd is.

Daar is namelijk ook een bisschop verschenen; en dat nog wel op uitnodiging; zoodat men hem ook toeliet en inhield en met onderscheiding bejegende en naar zijn adviezen geluisterd heeft.

„Zoo ziet ge dus wel, leidde nu een enkel min snugger redekavelaar hieruit af, zoo ziet ge dus wel, dat onze vaderen volstrekt niet principieel tegen de Hierarchie waren, en aan een vrijzinniger vorm van Kerkregering slechts voorkeur gaven!“

Schier is het te veel eer, zoo men hierop nog antwoordt; maar aangezien niet ieder zoo van nabij bekend is met de bijzonderheden van wat te Dordrecht voorviel, kan het toch zijn nut hebben, met een enkel woord te zeggen, wat hiervan aan is.

En dan komt dit kortelijk hierop neer: 1º. dat te Dordrecht volstrekt geen afgevaardigde van de Hierarchisch bestuurde Kerk van Engeland is toegelaten, en dat deze Engelse bisschop te Dordt volstrekt niet in zijn kwaliteit van bisschoppelijk Kerkbestuurder zitting nam; 2º. dat deze bisschop er uitsluitend verscheen als Theoloog, niet door zijn kerk, maar door den koning van Engeland gezonden; en 3º. dat de uitnodiging om eenige vermaarde Theologen te zenden, door onze Hoog-Mogenden volstrekt niet aan den Aartsbisschop van Kantelberg, als hoofd der Engelse Hierarchie, maar aan den Souverein van het Engelse volk door onze Staten was gezonden.

Men heeft zich dan ook wel gewacht,

om met dezen bisschop over zaken van Kerkregering te handelen, en zelfs, toen men toekwam aan die artikelen der Geloofsbelijdenis die van de Kerkregering handelen, deze laten rusten totdat hij was vertrokken.

Al wat onbeholpenheid uit de presentie van dezen Engelschen bisschop heeft pogen af te leiden, is derhalve van nul en geener waarde; en we kunnen zonder verwijl tot ernstiger tegenspraak overgaan.

Of zullen we ons nog ophouden bij argumenten als de Haarlemsche Kerkeraad of Ds. Hattink onlangs in de N. Zwolsche Courant ten beste gaf?

Ons dunkt dit mag niet!

Verbeeld u toch, die Haarlemsche Kerkeraad schreef aan de Doleerenden aldaar, dat niet het bedrijf der Synodale Organisatie dezen Hierarchischen trek vertoonde, maar dat de echte Hierarchie bij de Haarlemsche Doleerenden school, want dat zoo tot zijn Kerkeraad te spreken, en het zoo voor de Reformatie te durven opnemen, dat dat nu eens eerst recht de echte Hierarchie met vlag en wimpel was.

Doe nu tegenover zulk een ijdel geklap eens iets anders dan uw schouders ophalen!

En weet ge wat in de N. Zwolsche Courant stond? Het was haast nog fraaier!

Daar toch kon men lezen, hoe de Doleerenden ingingen tegen den Heere, doorende opstonden tegen een Synodale Organisatie, om bij Koninklijk Besluit opgelegd door een koning, die „bij de gratie Gods“ regeerde!

Nu kan het aan Ds. Hattink niet wel onbekend zijn, dat ook de koningen van Frankrijk, die bij Koninklijk Besluit den Bartholomeus-moord, en den krijg tegen den Hugenoten en de herroeping van het Edict van Nantes gelastten, ook koningen waren, regerende bij de gratie Gods.

Niet onbekend, dat ook de vorsten van Savoye, die bij Vorstelijk Besluit zoo schriklijk tegen de Waldenzen gewoed hebben, ook vorsten waren die hun kroon van Savoye droegen, eeniglijk bij de gratie Gods.

Ja, evenmin onbekend, dat voor drie eeuwen de hertog van Alva en de Vargas evenzeer bij Koninklijk Besluit hun last tot uitmoording van de Protestanten hier te lande ontvingen, en dat ook dit Koninklijk Besluit genomen was door een vorst die als graaf over Holland regeerde, eveneens bij de gratie Gods.

Ds. Hattink zal ons dus moeten toestemmen, dat dit zijn zonderling beroep óf niets zegt, óf wel, en dat zou schriklijk zijn, dat hij hiermee dan ook al de bovengenoemde gruwelen voor zijn rekening neemt als wettige bemoeiing van 's lands Overheid met de zake van Christus' kerk.

Doch genoeg hiervan, en waartoe langer stil gestaan bij soortgelijke ondoordacht gekuevel!

Als uitgangspunt voor dit deel van het debat mag dan aangenomen, dat men eenstemmig is in de uitspraak, om alle Hierarchie in Christus' kerk te veroordeelen.

Doch nu spreekt het dan ook vanzelf, dat de tegenpartij, om zich van blaam te zuiveren, geen ander wapen ter verdediging mag aangrijpen, dan de levering van het bewijs, dat de Synodale Organisatie van 1816 geen Hierarchie is.

Zij had derhalve, toen Prof. Rutgers zijn Congres-referaat in het licht zond, waarin hij eerst het begrip van Hierarchie vaststelde, en voorts aantoonde, dat dit begrip volkomen paste op de Organisatie van 1816, terstond moeten aantoonen, óf wel, dat zijna definitie van het wezen der Hierarchie feil ging, óf wel dat de aldaar vastgestelde definitie op de Synodale Organisatie van 1816 niet toepasselijk was.

En ook, toen de Hervat eenige maanden daarna het debat nogmaals opnam, en nu in breede trekken en meer populair vorm, dan het Congres gedoogde, nogmaals gelijk betoog leverde, lag de tegenpartij onder de verplichting om óf aan te toonen dat de Hervat iets voor Hierarchie uitgaat van zulk niet was, óf wel haar Organisatie van de verdenking, als viel ze onder deze definitie, moeten zuiveren.

Hiervan intusschen onthield ze zich.

Ze ontleende noch het begrip van Hierarchie, noch ook toetste ze het karakter harer Organisatie aan de wezenstreken van deze Hierarchie; doch maakte er zich veel goedkooper van af, door ons óf eenige smaadwoorden tot bescheid te geven, óf wel zich te dekken met sommige practijken van de kerkmannen der vorige eeuw.

En dit nu is een wijze van verdediging, die geen oogenblik den toets kan doorstaan.

Wel, dit stemmen we toe, had men aldus kunnen redeneeren: „Gij geeft toe, dat de Kerkenordening uit den jare 1619 niet Hierarchisch was. Indien ik nu aantoon, dat mijn Organisatie met die Kerkenordening van 1619 overeenstemt, dwing ik u om toe te geven, dat ook mijn huidige Organisatie niet onder de verdenking van Hierarchie vallen kan!“

Ook dit ware nog wel geen wetenschappelijke verdediging geweest, maar dan toch een debat-pleidooi ad hominem; waarop wij hadden moeten zwijgen.

Doch zie, voor dit ondenkbaar betoog wachtte men zich wel.

Daar waagde men zich niet aan.

En in steet hiervan zocht men een afleider te vinden in een beroep op onderscheidene Hierarchische inkruipselen, die vooral in de vorige eeuw hier en daar, in weerwil van de Dordsche Kerkenordening en in flagrante strijd met haar geest en letter op ons kerkelijk erf waren ingeslopen. En omdat in kleinere steden en dorpen niet altoos de mannen bij de hand zijn, die op zulk een dieftichtig betoog he, licht der historie kunnen laten vallen, heeft

men dan bij de eenvoudige schare licht gewonnen spel.

Men wete namelijk dat de Dominees-zonde heusch niet pas met de Organisatie van 1816 in de wereld is gekomen.

Och, die zonde is zoo oud, als er ooit in Christus' kerk voorgangers zijn geweest. En opdat geen leek hierbij zich vleie in zijn voortreffelijkheid, om den steen op zijn Dominees te werpen, als ware deze zooveel booser van hart dan hij, leek, is, zij er bijgevoegd, dat ook de Dominees-zonde in het booze menschenhart als zoodanig ligt, en dat er geen zondaar uit vrouwen geboren is, of hij draagt de kiem van diezelfde zonde in zich.

Het is de zonde van hoogmoed en heerschzucht, die in de Dominees-zonde slechts haar ambtelijken vorm aanneemt, hoewel ze, op eenigszins andere wijze, evenzoo uitkomt bij den man der wetenschap, bij den arts aan uw ziekbed, bij den jurist tegenover zijn cliënt.

Wie iets meer weet en hooger positie heeft dan de groote menigte, staat altoos bloot aan de verleiding, om hieraan het recht te ontleenen, om anderen naar zijn pijpen te laten dansen.

En dat deze algemeene menschelijke zonde bij den Dominee nu zulk een dubbel hatelijk karakter aanneemt, is alleen omdat op het heilig gebied dit misbruiken van zijn invloed zooveel gemakkelijker gaat, en men meestal te dien heeft met een schare die tot verwerf nog minder bekwaam is.

We denken er dus niet aan, om de Dominees zels in de beste dagen onzer vaderen van de booze neiging tot deze zelde zonde vrij te spreken. De kiem voor die zonde droeg Gomarus evengoed in zich als Arminius, Voetius zoowel als Episcopius, en nooit anders is het hart van een Dominee voor ontkieming van deze zonde bewaard dan door genade.

Juist echter omdat onze vaderen zich hiervan ten volle bewust waren, en het gevaar inzagen, dat deze zonde, die heel Rome bedierf, ook bij hen weer zou kunnen opkomen, hebben ze in hun Kerkenordening juist maatregelen genomen, om het uitbreken van deze zonde zooveel mogelijk te keeren.

En hierin nu staat de Kerkenorde van 1619 lijnrecht tegen de Organisatie van 1816, in haar heiliger karakter over, dat beide kerkinrichtingen bestemd zijn voor Dominees die de kiem der Hierarchische zonde in hun hart droegen, maar dat de Kerkenorde van 1619 al het mogelijke deed, om de ontkieming van deze zonde der hoovaardij te keer te gaan, terwijl omgekeerd de Organisatie van 1816 er geheel op is aangelegd, om deze booze kiem in het Domineeshart welig te doen opschieten.

De natuurlijke mensch in elken Dominee, d. i. zijn vleesch, voelt zich daarom machtig aangetrokken door de Organisatie van 1816 en afgekeerden door de Kerkenordening van 1619.

Doch het kind Gods in elken Dominee weet ook dat de Kerkenordening van 1619 beter voor hem is, ook al bezwijkt hij in zwakheid voor de verlokking der Synodale Organisatie.

Ware nu ooit eenige kerkenordening in staat, om in volstrekten zin deze booze zonde te onder te houden, dan zou zeer zeker onder de vigeerende Kerkenordening van 1619 alle Hierarchische zonde in het Domineeshart tot op 1816 gesmoord zijn.

Nu dit echter niet kan, en een Kerkenordening wel instrument in 's Heeren hand kan zijn om het kwaad te keeren, maar nooit de taak over kan nemen, die alleen aan zijn genade is voorbehouden, — zoo is het komen te gebeuren, dat ook onder de Kerkenordening van 1619 meermalen en op allerlei wijze de Hierarchische Dominees-zonde uitbrak.

Vandaar allerlei schikkingen ook van vroeger, die metterdaad naar de Hierarchie heenleidden.

En het is nu op deze misbruiken en misstanden, op deze vleeschelijke zwakheden en zondige insluipselen, dat de voorstanders der Synodale Organisatie gedoemd zijn zich te beroepen.

Jammerlijk!

Voorgangers in Christus' kerk die verschooning voor eigen zonde zoeken in de droeve uitbottingen der zonde bij een reeds ten grave gedaald geslacht.

KUYPER.

Binnenland.

Verslag van de Zevende Jaarvergadering der Vereeniging voor Hooger Onderwijs te Middelburg, gehouden 15 en 16 Juni 1887.

I.

DE URE DES GEBEDS.

De Vrije Universiteit is en blijft de stichting, die het Gereformeerde volk liefheeft met al de liefde van zijn hart; waarvoor het willig zijn offers biedt en zijn gebeden opzendt naar den troon der genade.

Waar de vereeniging dan ook hare vrienden ter jaarvergadering roept, telken reize komen zij in grooten getale, vol opgewektheid en vroolijken moed, en nog nooit keerden zij teleurgesteld huiswaarts.

Integendeel altijd gaven die dagen nieuwe bezieling, hooger moed, goede hope voor de toekomst.

Ook dit jaar was het program wederom veelbelovend en met hoog gespannen verwachtingen begaven de Gereformeerden in den lande zich op reis naar het schoone eiland Walcheren.

Nog altijd moesten tot nu toe de Zeeuwen het voorrecht derven de V. U. op hunne eilanden te zien vergaderen. Hun land lag voor de vele vlieden uit het Noorden zoo ongelagen en blikkens het jaarverslag schenen vele hunner dorpen zoo onverschillig voor de Gereformeerde beweging.

De oude liefde der Zeeuwen voor de beproefde

leer schen verstorven. Terecht zeggen wij: „vrieten“ verstorven. Want ze hebben zich thans reeds door hun warme belangstelling op die verdenking gewroken.

Middelburg zij de plaats, waar we dit jaar vergaderen, dus besloten heeren Directeuren. De stad, waar eens de beziellende prediking van Datheen en Carpmus van den Heere gehoord werd; waar de Gereformeerde kerken in Synode bijeenkwamen; waar Gomarus en Waleus hunne collegiën gaven aan de doorlichtige scholen, opende ook nu met vreugde voor ons hare poorten.

En houdt ook thans de epigoon van den Amniaan de geesteskinderen van Calvin buiten het kerkgebouw, in de welbekende „Schuttershof“ vonden de Gereformeerden een goede plaats van samenkomst en verbeide de saamgestroomde schare met ongeduld het oogenblik, waarop de redenaar, Dr. Kuyper, zou optreden.

„Wat is vaderland?“ was het woord, dat de hoogleraar ter kenschetsing zijner redevoering koos.

Ziehier wat we in hoofdzaak te hooren kregen:

Oischoon, zegt de Redenaar, thans niet optredend als Bedenaar van het Woord, wensch ik toch de bezieling voor mijne toespraak te ontleenen aan een Schriftwoord, n. l. aan Hebr. XI: 7-16.

In den naam des Heeren bijeengekomen, zijn wij hier niet alleen als zonen van Nederland, maar waken ook de eere, kinderen des Koninkrijks te zijn, te hebben tweeërlei vaderland; te leven als tweeërlei volk; en dat onder tweeërlei koning; te hebben een aardschen vader en onzen Vader in den hemelen; een eerste geboorte en een tweede geboorte; een eigen thuis en een eeuwig Vaderhuis. Na het Paradijs is er tusschen de roeping, dat dit tweeërlei vaderland meêrengt, botsing en strijd; nu voor 't aardsche vaderland een vergeten van het hemelsche; dan een dwepend droomen van een hooger vaderland dat de plichten, die het aardsche van ons eischt, verwaarloost. Aan die tweespalt dankt de V. U. haar bestaan; daarom wijs ik u op dat tweeërlei vaderland, als: Beide door Gods genade geschonken; door onze schuld in botsing gekomen; bij die botsing heide naar Gods Woord te waarderden.

I. Beide door Gods genade geschonken.

Ook 't bezit van 't aardsche vaderland een geschenk van louter genade; d. i. van de gemeene genade. Bij Babels torenbouw ontvingen we, tegen onzen wil, deze gifte der gemeene genade en daarmede dien schat van zedelijke krachten, n. l. geestdrift voor het vaderland, heldenmoed, onderlinge verknochtheid van den landaard. Juist om dien goddelijken oorsprong is bij elk volk de vaderlandslede heilig, en landverraad een helsche gruwel. Niet aan onze verdorven natuur danken wij het vuur in onze borst voor Vorst en vaderland, maar aan Gods genade. De mensch, integendeel, wil die genadegifte weer vernietigen.

Geen vrije natie, maar één toren als eertijds Babel, dat roepen de wereldrijken bij Daniel in de dierengestalten. Op 't graf der natie één rijk van geweld, zegt Cyrus, Alexander, Caesar en Napoleon; geen vaderland, maar wereldburger is de woeste zang der Fransche revolutie. Sociaal-Democraten, Nihilisten en de cynische spotters met de vaderlandslede, wat willen ze anders dan een internationaal mengelmoo van alle nationaliteiten? Zoo blijkt ons dus, dat God in zijne genade ons het vaderland sch

